

Canvi d'hegemonia

La progressió sobiranista que indiquen les últimes enquestes del CEO, en la línia dels resultats d'altres enquestes recents, assenyalen uns desplaçaments que hauríem de considerar simptomàtics d'una veritable presa de consciència. Les persones enquestades proporcionen una suma d'opinions particulars que, sens dubte, poden ser lleugeres i superficials, poden ser conjunturals i condicionades per episodis immediats, i poden ser reversibles i modificables. Poden ser-ho. Però no m'ho semblen. Aquests desplaçaments "d'opinió" s'han produït en un entorn de comunicació amb poc marge per a la proliferació d'heterodòxies. Un entorn de comunicació marcat pel predomini d'un discurs extremament conservador, que presenta sempre el seu relat històric com la interpretació equànime i contrastada de l'evolució de les coses, i la realitat existent com el fonament únic del realisme (sentit de la realitat) que s'atribueixen en exclusiva els seus defensors. La presa de consciència sobiranista de sectors cada vegada més amplis de la societat catalana s'ha fet, i encara es fa, a contracorrent. Suposa un canvi respecte a la jerarquia dels fets inamovibles i dels espais de referència que la majoria hem après al llarg de la vida, a casa, a l'escola, als mitjans de comunicació, o en el curs de les litúrgies socials que l'Estat desplega per blindar la seva permanent sacralització.

La creixent presa de consciència sobiranista catalana, doncs, suposa un trencament discursiu d'una gran transcendència. La relativa lentitud i complexitat del seu desenvolupament, i les enormes resistències a què ha hagut d'enfrontar-se donen la mesura també de la seva consistència, de l'esforç de "racionalitat" i "emotivitat" que ha calgut als i a les que s'hi han implicat. És indiscutible que una part fonamental de la responsabilitat del procés cal atribuir-la al manteniment d'ancestrals tics centralistes i totalitaris per part de l'estat espanyol de la Transició i la seva constant activació. Per això, encara, el sobiranisme i l'independentisme tenen un caràcter marcadament reactiu respecte a la prepotència i el menysteniment d'aquest estat i els seus òrgans. I és amb dificultat que el sobiranisme i l'independentisme es van reorientant cap a plantejaments propositius, capaços de tenir una traducció –o diverses– més sòlida en el camp polític i electoral. Però tot això, encara que algun gran

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

tió, judicialitzat, impugnatiu, colonitzat, desdibuixat i ridiculitzat pel gruix d'un sistema mediàtic espanyol ben present en la dieta comunicacional de la població catalana està esdevenint l'espai primordial de referència, d'identitat i de lleialtat de la majoria.

És un procés de mutació de la consciència popular que es desplega en sentit contrari al comportament de l'Estat, al dels mitjans de comunicació predominants, a l'instint conservador de les velles satel·litzades classes dirigents autòctones, a les inèrcies i nostàlgies de sectors amb dificultats d'accés

als recursos culturals que permeten la lliure construcció d'opinions pròpies... Un procés així, un desplaçament de la consciència col·lectiva d'aquesta magnitud, només es pot explicar perquè en la societat en qüestió s'hi produeixen profundes transformacions.

Fa una setmana, en la seva incisiva columna a l'ARA, Josep Ramoneda feia referència a un article en què F. Fukuyama es preguntava "si la democràcia liberal sobreviurà al declivi de les classes mitjanes". Penso que, a Catalunya, aquest declivi és només l'aspecte transitori i epidèrmic d'un cicle econòmic que contribuirà a soldar formes d'unitat popular dins del bloc treballador: assalariats, obrers il·lustrats, tècnics, treballadors autònoms, professionals i nous emprenedors que comparteixen valors i objectius. I també, cada vegada més, ambició nacional. L'avantatge del miratge que en moments d'eixamplament de l'estat del benestar feia semblar que, excepte les minories amb un greu risc d'exclusió, tothom havia ingressat en unes amplíssimes classes mitjanes és el soldament d'unes fermes complicitats i solidaritats.

Al costat de l'alienació que podia suposar la *dissolució* del proletariat dins les classes mitjanes hi havia també l'assumpció de la pròpia centralitat social, la consciència de la pròpia rellevància. A Catalunya, aquest bloc treballador, responsable col·lectiu de la producció de la riquesa del país, no només no posarà en risc la democràcia liberal, sinó que sembla disposat a utilitzar-la per fer efectiu un veritable assalt democràtic al poder. El procés de canvi a Catalunya, ajuntant la reclamació de justícia social i llibertat nacional, suposa el relleu definitiu d'unes velles classes dirigents, atrapades per l'Estat en una simbiosi desigual insostenible, per un nou bloc social que té en l'aprofundiment democràtic la via per disposar d'un instrument també nou d'hegemonia política al servei de la majoria popular: l'estat català.

partit *soi-disant* federalista no se n'adoni, ja ha començat a canviar.

L'espai català no disposa d'estat propi, no pot administrar els seus recursos ni pot assegurar la seva utilització al servei de les urgències del país i la gent, no pot desplegar una xarxa diplomàtica homologada ni pot proporcionar a la llengua el ple reconeixement internacional, no pot exhibir a voluntat el seu patrimoni simbòlic ni disposar de seleccions esportives i altres formes habituals de representació dels pobles en el món global. Però aquest espai català posat en qües-

El procés de canvi a Catalunya, ajuntant la reclamació de justícia social i llibertat nacional, suposa el relleu definitiu de les velles classes dirigents